

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinqve, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

1. Quid sit inuoluntarium simpliciter, & quomodo se habeat ad coactum, & violentum.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

SECTIO I.

Quid sit inuoluntarium simpliciter, & quomodo se habeat ad coactum, & violentum.

I. In hac quaestione praecipue explicanda est ratio, & propria significatio harum vocum, & quomodo eis uti debeamus, ne in aequiuoco laboremus. Circa inuoluntarium igitur aduertendum est tribus modis dici posse, scilicet negatiue, priuatiue & contrarie. Primo modo inuoluntarium dicitur tantum negatiuam voluntarii, quae significatio est valde impropria, & inusitata: sic enim inuoluntarium tribui poterit rebus inanimatis, & actionibus naturalibus, quae à voluntate neque eliciuntur, neque imperantur, quod tamen non est in usu. Inuoluntarium priuatiue dicitur etiam negatiuam voluntarii, tamen in subiecto capaci oppositi voluntarii, quomodo ad inuoluntarium non requiritur quod sit contra positium impetum, seu appetitum voluntatis, sed satis est, quod non sit ex voluntario consensu, quem ipsa voluntas possit habere, & hoc etiam nisi aliquid aliud addatur, non est proprie inuoluntarium, ut sumitur ex Arist. Ethicor. cap. 1. Proprie igitur inuoluntarium sumitur contrarie, & est illud quod est contra positium actum, seu appetitum elicitem voluntatis; ut satis patet ex ipsa nominis significatione.

II. Queri potest qualisnam debeat esse actus voluntatis cui hoc inuoluntarium opponitur, ut proprie, ac contrarie tale sit. Et est ratio dubii, quia duplex potest esse huiusmodi actus voluntatis, unus absolutus, qui explicatur hac voce, nolo; alius conditionatus, seu secundum quid, qui explicatur hac voce nollem: non videtur autem necessarius prior actus, nam vel homo potest impedire in quod voluntarie patitur, vel non potest: si potest & absoluto, & efficaci actu non vult id pati, re vera impedit, & consequenter non erit aliquid inuoluntarium in ipso: si autem non potest impedire, non poterit habere actum absolutum, quo illud nolit, nam huiusmodi actus non est nisi de obiecto hic, & tunc indicatio possibilis, ut qui ducitur ad violentam mortem, quam hic, & tunc iudicat inuitabilem, non potest habere hunc actum nolo mori, sed simplicem affectum nollem mori, & tamen inuoluntarie moritur. In contrarium est, quia si hic simplex affectus sufficit, dicendum erit multa fieri Deo inuoluntaria, proprie, & contrarie, quia multa fiunt, quae per simplicem affectum, seu antecedentem voluntatem nolle fieri, mors etiam Christi dicenda esset inuoluntaria: ac denique dicendum esset voluntatem posse cogi ad volendum inuoluntarie, quia potest necessitari ad volendum, nolens per alium simplicem affectum, seu nollem: tamen.

III. Respondetur ad inuoluntarium simpliciter necessarium esse, ut sit contra positium affectum de se efficacem ad impediendum contrarium motum quantum est ex parte operantis. Hoc probant in primis adducta inconuenientia posteriori loco, & ex ipsa nominis significatione demonstratur. Nam illud est inuoluntarium simpliciter, quod est contra voluntarium simpliciter: ergo ut sit hoc modo inuoluntarium, necessarium est, ut sit contra talem impetum, & affectum voluntatis, cum quo simul esse non possit voluntarium simpliciter: sed ad hoc non sufficit quilibet simplex affectus, seu nollem: quia cum hoc a Suarez in primam secundam D. Thom.

ctu esse potest contraria voluntas absoluta, & efficax: ergo ille simplex affectus non sufficit ad inuoluntarium simpliciter, requiritur ergo actus aliquo modo efficax.

IV. Neque contra hoc obstat obiectio facta, quia circa ea quae non sunt impossibilia ex se, & simpliciter, sed solum hic, & nunc ex circumstantiis, potest esse voluntas efficax, quantum est ex parte operantis, quia licet non possit esse actus, qui de facto moueat ad opus, verbi gratia, ad resistendum, vel impediendum effectum inuoluntarium, qui actus explicatur illa voce, nolo, tamen potest esse actus, qui re vera procedit ex toto affectu, & impetu voluntatis quae ita est disposita, ut ex vi illius actus sit parata ad faciendum quicquid potest, ut impediatur illud effectum. Unde si aliquid occurrit possibile, statim requiritur illud ex vi talis effectus: quod si de facto per illud nihil operatur, non est ex inefficacia appetitus, sed quia nihil offertur ut possibile: & ideo dixi hunc affectum debere esse efficacem quantum est ex parte operantis: non est autem huiusmodi simplex affectus: cum quo fiat voluntas contraria, ut fuit in Christo, & in Martyribus voluntarie morientibus. Dixi autem hoc esse necessarium ad inuoluntarium simpliciter, quia ea quae sunt contra simplicem affectum, si alioqui sunt ex consensu absoluto voluntatis, possunt dici inuoluntaria secundum quid, ut postea videbimus.

V. Ex his sequitur primo quomodo se habeant inuoluntarium, ac violentum. est enim violentum, teste Arist. Ethic. cap. 1. quod est ab extrinseco passo non conferente vim, nam quod est ab intrinseco, vel est naturale, quia oritur ex principiis intrinsecis naturae, vel oportet sit spontaneum ex propria voluntate ortum, & ita non erit violentum: est ergo de ratione violenti ut sit ab extrinseco principio, non tamen satis est id, nam si passio extrinsecus proueniens sit consentanea appetitui naturali passio, ut est, v. g. generatio respectu materiae primae, non poterit dici violenta, sed naturalis potius, & ideo addit Arist. aliam particulam passo non conferente vim, id est, neque cooperante, neque consentiente, neque per appetitum elicitem neque per naturalem. Quin potius non satis est, ut non consentiat, quia violentia non solum dicit negationem, sed contrarietatem. Unde etiam si in passo non sit appetitus ad recipiendam formam, seu motum, dummodo neque etiam sit appetitus positiuus contrarius, non poterit dici actio violenta, sed neutra, sicut est motus ignis circularis in propria sphaera & multi idem dicunt, in motu caeli respectu particularis naturae eius, & ideo recte Scotus in 4. d. 29. particulam illam, passo non conferente vim, explicandam censet contrariae, id est, resistente, & sic etiam exponendus est Aristot. 5. de generat. animal. capite octauo, dum dicit violentum esse praeter naturam, id est, contra naturam, ut idem Aristotel. dixit section. 1. probl. questione sexta, & libr. 2. Ethicor.

VI. Imo addunt aliqui ad violentum necessarium esse, ut sit contra appetitum actiuum, id est, fundatum in actiua potentia. Sed hoc neque in Aristotele, neque in ratione habet fundamentum, nam etiam principium passiuum est pars integrae naturae: ergo quae sunt contra appetitum passiuum, sunt vere contra naturam, seu contra appetitum naturae: ergo erunt violenta, quia neque sunt naturalia, neque neutra. Item haec, & ab extrinseco proueniunt, & in eis passum non confert vim, sed potius in eis quoad potest resistit: Denique nulla potest reddi ratio quare vis illata appetitui passiuo non sit

fit vera uolentia, nam si potentia passiuua naturalis sufficit, ut motus sit naturalis, cur non sufficiet contraria repugnantia, ut sit uolentus? Atque hoc fati colligitur ex Diuo Thoma prima secunda questione sexta, articulo quarto ad secundum, & articulo quinto ad secundum. Addendum est autem, sicut de inuoluntario diximus debere esse contra appetitum elicitem de se efficacem, ita ad uolentum simpliciter necessarium esse, ut sit uel omnino contra appetitum naturalem, uel contra elicitem efficacem, seu principium. Vnde si contingat actionem aliquam, uel mutationem esse consentaneam alicui appetitui naturæ, & repugnantem alteri, sicut motus progressiuus, uerbi gratia qui ex parte repugnat corpori, ut graue est, tamen est consentaneus illi ut animale est, tunc in huiusmodi casu mutatio non erit uolentia, nisi sit simpliciter ab extrinseco, quod non contingit in prædicto exemplo, & in errore intellectus, uel similibus, & tunc necessarium est, ut sit contra potissimam inclinationem naturæ, ut corruptio ex parte materiz dici potest naturalis, tamen respectu suppositi dicitur simpliciter uolentia, quia est contra potissimam inclinationem eius peruenientem ex parte formæ, & sic de aliis. Atque hæc de uolento.

VII.
Collatio
uolenti cum
inuoluntario

Ex quibus licet colligere, iuxta mentem Aristotelis, & communem usum huius uocis, uolentum latius patere, quam inuoluntarium: nam est commune uiuentibus, & non uiuentibus: inuoluntarium autem solum in rebus cognoscensibus reperitur. Licet uero hæc sit propria significatio uocis, claritatis tamen gratia utremur condistingueno illam ab inuoluntario, ita ut inuoluntarium, tantum dicatur id, quod est contra appetitum elicitem, uolentum uero quod est contra innatum, siquidem illud primum non statim inferitur ex hoc secundo: nam ex potestate, & amplitudine uoluntatis fieri potest, ut quæ sunt innaturalia, sint uoluntaria, & e contra, ut aliqua sint inuoluntaria, quæ non repugnant appetitui naturæ, sed potius sunt illi consentanea, & fortasse aliunde etiam accidere potest ex parte obiecti, ut inuoluntarium latius pateat, quam uolentum, ut ex sequentibus constabit. Aduertendum tamen est ex Durando in quarto distinctione quadragesima, questione tertia, & in secundo, distinctione uigesima quinta, questione tertia. hæc omnia intelligenda esse de uolentia efficaci, & absoluta, quæ infert suum effectum nullo spectato consensu patientis, est enim illa uolentia inefficax, quæ fit per minas, tormeta, & dolores illatos ad extorquendum consensum, quæ in iure dicitur uis quædam, tamen hæc non est proprie uolentia, sed ad metum reducitur, de quo postea in disputat. sequent. dicturi sumus, atque hoc ipsum obseruandum est in his, quæ dicemus de coactione.

VIII.
Differitur
2. pars tituli.

Secundo principaliter sequitur ex dictis, quid sit coactum, & quomodo ad inuoluntarium, & uolentum comparetur, sæpe enim pro eodem sumitur, quod uolentum, ut colligitur ex Aristotele 3. Ethic. cap. 1. & libr. 2. ad Eud. & D. Thoma in citatis articulis. Tamen, ut notauit Durand. in secundo d. 25. quest. 4. contractius sumitur interdum, nam inanimata non dicuntur proprie cogi, sed uolentiam pati: unde coactio in rigore uideretur esse uis illata contra internum appetitum elicitem, quod colligi potest ex ipsa etymologia uocis, dicitur enim coactum quasi contra actum, seu contra actionem, & appetitum elicitem ab ipso patiente: sicigitur coactum ferè coincidit cum inuoluntario, unde ad illud ne-

cessarium erit, ut sit contra appetitum simpliciter, non dicitur autem quis simpliciter appetere, nisi quod de se efficaciter appetit, & ideo quando quis proiciet merces in mare, ut naufragium effugiat, non dicitur proprie, ac simpliciter cogi, quia licet habeat aliquam repugnantiam in uoluntate, tamen non est contra efficacem uoluntatem, quam hic, & nunc habet nimirum saluandi uitam illo medio, cum non possit alio. Atque hæc etiam ratione non dicentur esse coacta, quæ sunt per se ac simpliciter impossibilia, quamuis contingat esse contra aliquem simplicem affectum, ut non dicatur homo proprie cogi ad non uolandum, etiam si doleat, quod caret illa potestate naturali uolandi, uel si apparet simplici affectu uolare, quia ille affectus nullo modo est efficax, ne de se operatiuus, atque hoc modo coactum coincidit cum inuoluntario. Verum uero ex parte obiecti aliqua res possit denominari inuoluntaria, quæ non possint dici proprie coacta, fortasse est questio de nomine, de qua sequenti sectione.

Atque hinc obiter constat, quod Aristoteles supra tetigit, quid dicatur molestum, hoc enim solum proprie tribuitur rebus cognoscensibus, & simillimum uideretur coactio, tamen molestum proprie dicitur quatenus infert alicuique dolorem, uel tristitiam: Præterea constat ex dictis quid sit necessarium, nam ex uinominis tantum significat determinationem ad unum absque indifferentia ad oppositum, & hoc modo reperiri potest necessitas in motu uolento, & coacto, & in naturali, & uoluntario: nam potest esse necessitas ab intrinseco, & ab extrinseco: & ad illam potest passum interdum conferre uim, interdum non conferre. Notat autem Diu. Thomas questione uigesima secunda de ueritate, articulo quinto, ex Augustino quinto de Ciuitat. capite decimo, aliam esse necessitatem naturalis inclinationis, & hæc est, quæ non repugnat uoluntario: aliam uero esse necessitatem coactionis, quæ uoluntario repugnat.

Ultimo principaliter possumus ex dictis colligere, quod duplex sit inuoluntarium. Potest enim aliquis querere, utrum omnes diuisiones, quæ de uoluntario supra disputatione prima, sectione quarta, data sunt, possint seruata proportione, inuoluntario accominari. Et quidem diuisio illa uoluntarii in perfectum, & imperfectum, attribui etiam potest inuoluntario, nam opposita uersantur circa idem: sicut ergo potest esse uoluntarium in uoluntate, & in appetitu, ita etiam, & inuoluntarium: erit ergo unum perfectum, & alterum imperfectum, nam est eadem proportionalis ratio.

At uero diuisio inuoluntarium causale, & obiectiuum, non habet locum in inuoluntario, quia nulum est inuoluntarium causale, sed tantum obiectiuum. Et ratio est in promptu, quia uoluntarium, in causale, ut sic, est, uel esse potest ab intrinseco, coactum uero, seu inuoluntarium est ab intrinseco, & ideo non potest oriri ex intrinseco appetitu: non potest ergo dici inuoluntarium, quia ab appetitu cauferur, sed solum quia appetitus illud derogetur, seu nõ uult, quod est esse tantum obiectiue inuoluntarium. Confirmatur quia uoluntas non operatur per nolitionem, ut nolitio est, nam si nolitio interdum est principium operationis, illud est in quantum includit uolitionem alicuius obiecti, ut supra dictum est, atque hæc ratio ipsa, ut sic, est uoluntaria per se ipsam, & quidquid ab illa procedit, est uoluntarium ratione illius, inuoluntarium autem est obiectum nolitionis, ut nolitio est: ergo non est à uoluntate, ut à principio:

IX.
Quid sit
molestum.

Quid necessarium.

X.

Diuisio
uoluntarii.

XI.

Diuisio
uoluntarii
non accom-
modatur in
uoluntario.

pio: nihil ergo est inuoluntarium, nisi obiectiue tantum.

XII. Atque hinc fit tertia diuisionem voluntarii in voluntarium per se, & per aliud, seu intrinsece, vel per extrinsecam denominationem, non habere locum in inuoluntario: nihil enim est inuoluntarium per se ipsum, & intrinsece, sed solum per extrinsecam denominationem ab actu nolitionis, qui est in voluntate, quia nihil est intrinsece voluntarium, nisi quod immediate elicitur ab appetitu, seu voluntate: nolitio autem ipsa, quæ à voluntate elicitur, non est inuoluntaria, sed voluntaria potius, vt dixi, & per se patet, quia est libera, & à principio intrinseco: nihil ergo relinquatur, quod per se ipsum possit esse intrinsece inuoluntarium. Item quia num. precedenti, dictum est nihil esse inuoluntarium, nisi obiectiue tantum: ergo solum per denominationem ab actu obiectiue, non autem per modum actus: nam omnis actus, de quo hic est sermo, est causaliter ab appetitu.

XIII. Quarta autem diuisio applicari potest ipsi inuoluntario, nam quod dicitur inuoluntarium in se, per se notum est, huiusmodi enim est illud quod immediate, & directe fugit voluntas per nolitionem suam. Nisi quis forte dicat voluntatem nihil fugere, nisi quatenus aliquid aliud vult, fugit enim formam appetendo priuationem eius, vel formam contrariam, & ita videtur nil fugere directe & in se, sed tantum in alio, scilicet in eo quod voluntas vult. Sed hoc parum refert, & videtur pertinere ad loquendi modum, nam sicut idem actus est volitio, & nolitio respectu diuersorum, ita totum obiectum eius censetur vnum, & ita censetur etiam voluntas directe, & in se, vel refutare, vel amare, id quod in illo obiecto continetur seruata proportione ad dictum ipsum. Proprie ergo dicitur inuoluntarium in alio, quando effectus continetur in causa inuoluntaria, vel è conuerso, sicut de voluntario in sect. illa 4. disputat. prima dictum est. Sed est in hoc differentia, nam ad huiusmodi inuoluntarium, non satis est, quod causa sit per se, & sufficiens, sed oportet, vt sit etiam necessaria, quia si effectus potest sequi ex variis causis per se, & sufficientibus, quamuis aliquis nolit aliquam illarum, non sequitur nolle effectum, quia posset illum velle ob aliam causam, quod secus est in voluntario. Et ratio est clara, quia ad ponendum effectum sufficit ponere vnã causam per se sufficientem, ad tollendum vero id satis non est, sed oportet omnem similem causam auferre. Vnde consequenter fit multo minus reperiri effectum inuoluntarium in causa per accidens, siue interueniat præceptum, siue non, in nolitione enim talis conditionis dicitur inuoluntarius talis effectus propter eandem rationem: intelligendum est autem talem effectum esse inuoluntarium prout esse potest ab ipso, qui non vult causam, vel conditionem necessariam adhibere, nam cum hoc fiat quod possit esse voluntarius obiectiue, prout est ab alia causa.

XIV. Tandem quod attinet ad quintam diuisionem, & ex dictis, & per se notum est posse dari directum inuoluntarium, indirectum vero dari non potest eo modo quo de voluntario explicatum est scilicet per negationem actus, nam hoc ipso quod tollatur omnis actus, poterit quidem res esse non voluntaria, non tamen inuoluntaria contrarie, nam de huius ratione est vt repugnet positio appetitui voluntatis, sicut supra numer. 5. dicebamus ad violentum non satis esse carentiam appetitus, sed necessarium esse positium suarum in primam secundam D. Thom.

appetitum naturalem repugnantem. Potest autem ex Aristotele 3. Ethic. capite secundo colligi quidam modus inuoluntarii indirecti, qui potius pertinet ad inuoluntarium interpretatiuum, & reduci potest ad inuoluntarium in alio, sed illud proprie non reperitur, nisi interueniente ignorantia, & ideo illud melius explicabimus in disputatione quarta.

SECTIO II.

Quæ res possint esse, seu denominari violentæ.

In hac quaestione sermo est de violento strictè, vt distinguitur à coactio, seu inuoluntario, & non inquirimus subiectum, seu suppositum, cui potest violentia inferri, iam enim dictum est omnes res creatas, quæ habent appetitum naturalem, posse pati violentiam, quatenus pati possunt aliquid tali appetitui repugnans, sed inquirimus formam, seu mutationem, in qua potest ipsa violentia inferri, quæ fit quasi obiectum appetitui repugnans: constat autem ex definitione Aristotelis, in omni violentia interuenire passum, & agens extrinsecum, vnde necesse est inueniri etiam actionem, passionem, & terminum. De agente autem nulla est quaestio, nam constat agens non pati violentiam, sed inferre potius subiectum autem quod substat passioni, ipsum per se non potest sibi esse violentum, quia vt sic, nihil ab extrinseco patitur. In quo differt violentum à naturali, quia per solam rationis comparationem, seu distinctionem, potest dici aliquid esse naturale alicui, vt est naturale Deo esse bonum, & communicatiuum sui, & potentia materiz dicitur ei naturalis, & similiter animæ aptitudo ad informandum, quia cum naturale sit intrinsecum, non requirit distinctionem ex natura rei: violentum vero cum sit ab extrinseco, semper requirit distinctionem ab eo cui est violentum: superest ergo, vt de tribus aliis capitibus dicamus, sub quibus complectimur negationes, & priuationes eorum.

Circa actionem certum est posse esse violentam passio, quia est illi ab extrinseco, & potest repugnare appetitui eius. Difficultas ergo est an possit esse interdum violenta agenti, vt agens est. Videtur esse posse, nam interdum agens, præsertim, quod est veluti principium vniuersale, potest agere aliquid repugnans potissimè inclinationi eius, vt intellectus efficit errorem, qui repugnat inclinationi ad verum, quæ in ipso est maxima, & similiter voluntas efficit actum repugnantem inclinationi ad bonum honestum: erit ergo talis actio violenta ipsi agenti. Confirmatur saltem de potentia absoluta, nam calor, v.g. potest à Deo eleuari, & necessitari ad frige faciendum: erit ergo talis actio violenta calori, cum sit contra naturalem inclinationem eius ad calefaciendum.

Probabilius tamen est actionem, vt actionem, non posse esse violentam agenti. Quod in primis colligitur ex definitione Aristotelis, passio non conferentem: supponit ergo violentiam proprie tantum esse in passio. Deinde actio prout est ab agente respectu illius non potest dici esse ab extrinseco proprie, cum oriatur ex interna virtute agentis. Deinde dixi supra, agens vt agens, non pati violentiam, sed potius inferre agens autem, vt sic, actione completur: ergo actio vt sic, non est illi violenta. Præterea quod

I. De quibus nam sit quaestio explicatur.

Non est de agente, nec de patiente.

II. Arguitur quod actio possit esse violenta agenti ac adeo de illa procedere quaestio.

III.